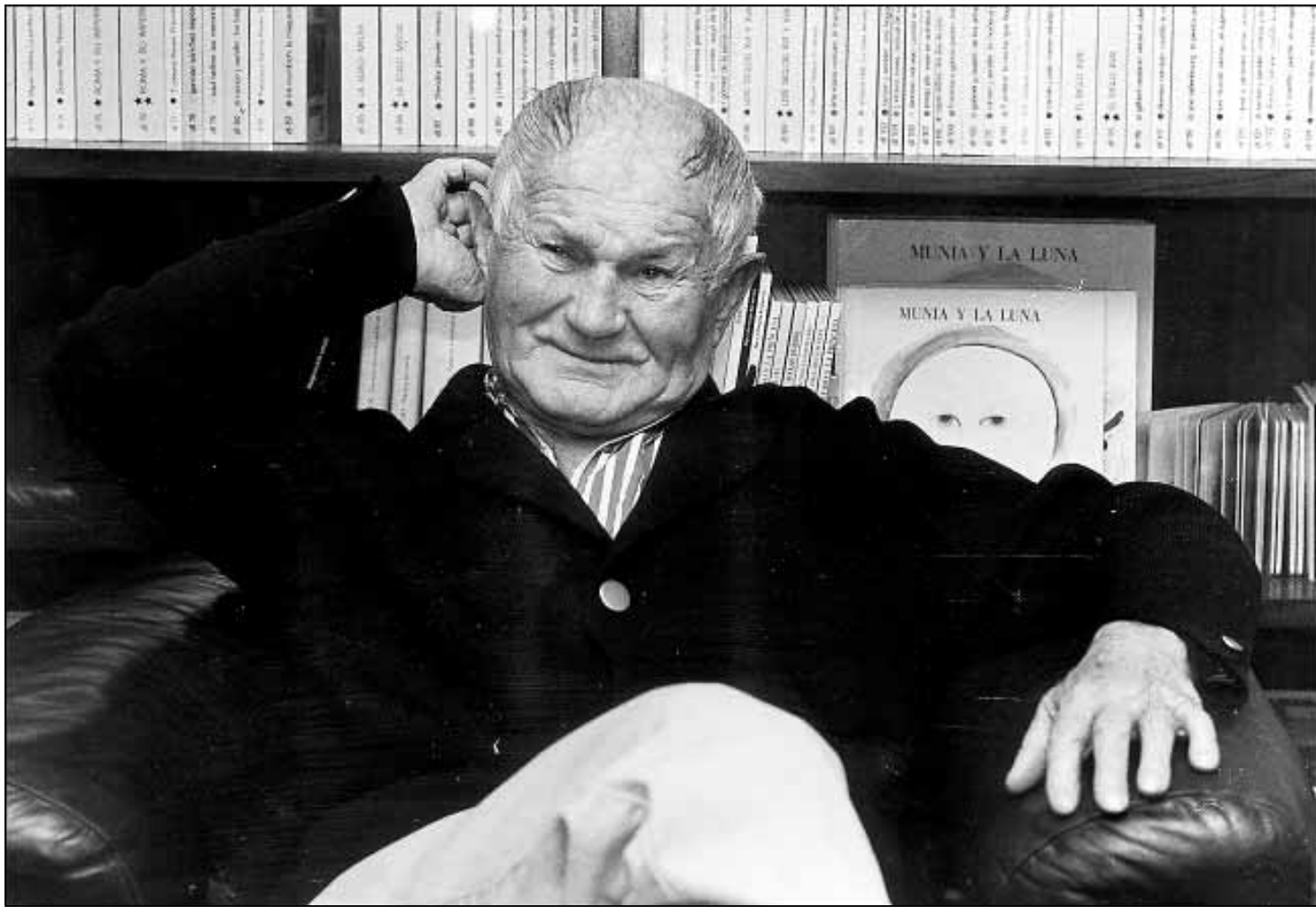

APROXIMACIÓ AL MÓN DE BOHUMIL HRABAL

JOSEP LOSADA / ARXIU

Els llibres de Hrabal són molt valorats a Catalunya, fins al punt que està més traduït al català que a l'anglès

► ► ►
traductora de molts Hrabal a la llengua de Lull. La conferenciant i tertuliana, descrita per un admirador com "la dona que enraona amb la veu d'una Marie Brizard, tota perfumada dins un cafè", va deixar l'encàrrec a casa del seguidor de Hrabal, perquè en aquell moment no hi era. Segurament va dir alguna cosa semblant a això:

—Digueu-li a aquell xicot que el llibre ja ha sortit. La carta tot just avui l'he rebut, me l'han donada amb mig any de retard. Em sap greu!

Zgustova és l'autora d'una biografia de Hrabal, un llibre del tot recomanable tant per a addictes hrabalians com per a no iniciats. L'obra, titulada *Els fruits amargs del jardí de les delícies*, havia d'haver sortit a finals de l'estiu del 1996, però misteriosos assumptes editorials ho havien impedit. Per això aquell jove, que sempre havia admirat Hrabal, frisava tant que li va enviar una carta a Zgustova amb l'adreça de l'editorial, per demanar-li la data de sortida i felicitar-la per les seves bones dots de traductora. Van passar sis mesos i la carta encara no havia estat contestada.

"[...] Aquells dies de febrer la biografia de Hrabal ja era a les llibreries, tot i que jo no ho sabia. Després de rebre la trucada, la picada d'ullet des d'un núvol esparracat, aquella tarda mateix vaig anar a comprar-lo. Al vespre, arribant a casa, amb el llibre sota el braç, vaig engegar la tele i el *Telenotícies* donava la mala nova de la mort de l'escriptor txec caient del balcó de l'hospital on estava ingressat, mentre volia alimentar els coloms.

Zgustova és l'autora d'una biografia de Hrabal del tot recomanable tant per a addictes a l'autor com per a no iniciats

"De manera que la meua carta va estar sis mesos sense arribar a la seva destinatària; va esperar el dia 3 de febrer, dia triat per Hrabal o per la Mort per trobar-se... L'atzar?"

"Vaig sentir una punxada al cor. Em sembla que en el moment de la mort es va tornar energia, una energia que va acabar de donar l'empenta a tot d'assumptes referits a ell i que estaven pendents de solució. Bohumil era l'home que fumava i fumava sense parar; era dels de litres i litres de cervesa, de rajos infinits de cervesa, com quan escrivia, també a raig fet. Estimava els gats, això sí, estimava molt els gats i la resta d'animals. Va morir peixent els coloms. Es va tornar energia".

I la carta continuava amb una petició de correspondència a persones que s'haguessin trobat amb el mateix cas o semblant i acabava amb la signatura d'un d'aquells xicots que l'estiu del 1992 es passejava per la Ciutat Vella

de Praga, afegint-li l'adjectiu *hrabalià* a sota.

Deixant de banda la carta al director d'un diari, que mai va ser enviada, hi ha més coses per descabdellar en aquesta barreja de realitat i ficció que conforma la personalitat única de Bohumil Hrabal i el seu món, també únic. S'explica que una vegada que va venir de visita a Catalunya va passar molt fred... Els seus companys de la cerveseria li deien abans de marxar:

—Allà fa molta calor, vés amb poca roba.

I es veu que duia tan poca roba que es va trobar voltant per l'Empordà amb tramuntana i va passar tant fred que no se la trobava (ho va dir ell mateix en un article). Seguint el rastre de Dalí, se li va encongir el sexe a Hrabal. No a Hrabal, sinó a Hant'a...

Hant'a, el millor Hrabal, un dels seus personatges més arrodonits, plora i demana ser detingut quan uns vagons plens amb els llibres de la Biblioteca Reial de Prússia s'estan mullant sota un xàfec. Els volums, enquadernats amb luxe, van ser agafats com a botí de guerra després que Hrabal (perdó, el seu personatge Hant'a) i un treballador fessin públic aquest descobriment en unes granges des d'on els havien començat a dur a la premsadora de paper vell:

—Deteniu-me, he comès un crim contra la humanitat —deia.

Aquell escriptor, doncs, va fer dir al seu *alter ego* que havia comès un crim contra la humanitat deixant mullar aquell tresor de llibres. Anys més tard va escriure una autobiografia, però, per distan-

I Bohumil Hrabal escrivia i escrivia fins que se li van fondre les il·lusions, la dona, les ganes de viure...

ciar-se d'ell mateix, va donar la veu a la seva dona, així podia ser crític o compassiu com només una persona estimada i pròxima (a més de dona) podia ser-ho; parla d'ell i li diu *professor*, des de la distància de la tercera persona, i explica que als vint-i-cinc anys l'única cosa bonica que li queda a ell és una peculiar manera de pronunciar la erra. Com a bon moravià —això també ho posa en boca de la seva dona—, assegura que tot el que hi ha de valor a Praga prové de Moràvia...

Era fill dels propietaris d'una fàbrica de cervesa, un burgès proletaritzat. O potser un proletari culte malgrat ell mateix. Un dia li va dir a la que acabaria sent la seva dona:

—Sap què és l'atzar? L'altre nom de l'Esperit Sant... De fet, ni un llançament de daus no exclou l'atzar. Però au, vinquí, passi, ja veurà quina feina tan bonica que faig...

Premejava paper vell, però

també va fer d'empleat de ferrocarrils, viatjant de comerç, cambrer al Praga Ciutat Daurada. Hrabal, el Hrabal que ha existit, és una barreja d'ell mateix i dels seus personatges i no serem nosaltres els que destriarem una cosa de l'altra. De fet, potser és del Hant'a d'*Una solitud massa sorollosa* que ens vam enamorar un dia i ara, en la nostra imaginació, tendim a confondre'l amb aquell llicenciat en dret que la història va portar a fer tota mena de feines (a la foneria diu que és on va ser més feliç, era una feina que li permetia pensar) en una Praga solcada de tramvies, bicicletes, ombres de Kafka, fàbriques de cervesa, barris perifèrics —com Liben— amb patis i dones que tornen a escampar l'aigua d'una galleda fent: esplaaaaaix!

Ell, que creia haver *servit al rei d'Anglaterra*, estava influït per Rabelais i per Jaroslav Hasek, l'escriptor creador del mític soldat Svejek. Svejek, personatge meravellós per la seva estúpida i també profunda saviesa, virtut que l'ajudava a sortir airós de les absurditats de la guerra, fa pensar a vegades en l'oncle Pepin, oncle real de Hrabal i una de les seves millors troballes literàries. Svejek i Pepin serien d'aquells personatges que, tant si han existit com si no, s'han convertit en uns altres fars de l'oralitat perduda.

I Hrabal escrivia i escrivia fins que se li van fondre les il·lusions, la dona, les ganes de viure i, un 3 de febrer, el del 1997, just quan a tot Europa es desperta l'ós de la letargia hivernal, va caure, o es va deixar caure, del balcó de l'hospital on estava ingressat: intentava donar menjar als coloms.

Després, els dos viatgers catalans han tornat a la ciutat de les cerveseries, tota ella buida de Hrabal. La dona d'aquell portal fosc de la Ciutat Vella, ja gairebé a la cinquantena, però encara elegant, agafa la fura, la fica al cistell de vímet i entra al Tigre d'Or. Tot canvia. Centreuropa també. A la taverna, els més vells encara enyoren la xerrameca de l'amic Bohumil, els joves i les dones (propietàries de fures o no) s'han apoderat de les taules i fan tertúlia literària. Algunes potser preparen la *ruta Hrabal* per la ciutat.

La capital bohèmia —que, com deia Goethe, té l'honor de ser, dins la diadema de les més belles ciutats d'Europa, el diamant— ha canviat molt. Ara va embolicada amb un fulard de revolució de vellut, que de fet ja s'ha mig tret per no espantar el turisme. Praga ja no és el riu, ni el castell ni el pont de Carles. Praga són les cerveseries. Llàstima que ja no hi ha cap possibilitat de trobar, enmig dels seus xerraires, el nostre praguès preferit.